

Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023

2023 dsc 3

RHAN 2

HENEBION O DDIDDORDEB HANESYDDOL ARBENNIG

PENNOD 4

CYTUNDEBAU PARTNERIAETHAU HENEBION COFRESTREDIG

25 Cytundebau partneriaethau henebion cofrestredig

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru wneud cytundeb o dan yr adran hon (“cytundeb partneriaeth heneb gofrestredig”)—
 - (a) ag unrhyw berchennog ar heneb gofrestredig, neu
 - (b) ag unrhyw berchennog ar dir sy’n cydffinio â heneb o’r fath neu sydd yng nghyffiniau heneb o’r fath (“tir cysylltiedig”).
- (2) Caiff unrhyw un neu ragor o’r personau a ganlyn hefyd fod yn barti i’r cytundeb (yn ogystal â’r perchennog a Gweinidogion Cymru)—
 - (a) unrhyw feddiannydd ar yr heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (b) unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (c) unrhyw berson sy’n ymwneud â rheoli’r heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (d) unrhyw awdurdod lleol y mae’r heneb neu ei thir cysylltiedig yn ei ardal;
 - (e) unrhyw awdurdod lleol sydd, yn rhinwedd Pennod 6, yn warcheidwad ar yr heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (f) unrhyw berson arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol gan fod ganddo wybodaeth arbennig am yr heneb neu am henebion o ddiddordeb hanesyddol neu archaeolegol yn fwy cyffredinol, neu ddiddordeb arbennig ynddi neu ynddynt.

- (3) Caiff cytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig roi cydsyniad heneb gofrestrdig o dan adran 13(1) ar gyfer gwaith penodedig at ddiben—
- (a) symud ymaith neu atgyweirio'r heneb y mae'r cytundeb yn ymwneud â hi, neu
 - (b) gwneud unrhyw addasiadau i'r heneb neu unrhyw ychwanegiadau ati.
- (4) Pan fo cytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig yn rhoi cydsyniad heneb gofrestrdig yn ddarostyngedig i amodau, rhaid i'r cytundeb bennu'r amodau hynny.
- (5) Caiff cytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig hefyd—
- (a) pennu gwaith a fyddai, neu na fyddai, ym marn y partion, yn waith y mae adran 11 yn gymwys iddo;
 - (b) gwneud darpariaeth ynghylch cynnal a chadw a diogelu'r heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (c) gwneud darpariaeth ynghylch cyflawni gwaith penodedig, neu wneud unrhyw beth penodedig, mewn perthynas â'r heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (d) darparu ar gyfer mynediad y cyhoedd i'r heneb neu ei thir cysylltiedig a darparu cyfleusterau cysylltiedig, gwybodaeth gysylltiedig neu wasanaethau cysylltiedig i'r cyhoedd;
 - (e) cyfyngu ar fynediad i'r heneb neu ei thir cysylltiedig neu ar y defnydd o'r heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (f) gwahardd gwneud unrhyw beth penodedig mewn perthynas â'r heneb neu ei thir cysylltiedig;
 - (g) darparu i Weinidogion Cymru, neu unrhyw awdurdod lleol y mae'r heneb neu ei thir cysylltiedig yn ei ardal, wneud taliadau o symiau penodedig ac ar delerau penodedig—
 - (i) am gostau unrhyw waith y darperir ar ei gyfer o dan y cytundeb, neu tuag at y costau hynny, neu
 - (ii) yn gydnabyddiaeth am unrhyw gyfyngiad, unrhyw waharddiad neu unrhyw rwymedigaeth a dderbynnir gan unrhyw barti arall i'r cytundeb.
- (6) Caiff cytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig ymwneud â mwy nag un heneb neu fwy nag un darn o dir cysylltiedig.
- (7) Yn yr adran hon ystyr “penodedig” yw wedi ei bennu neu ei ddisgrifio mewn cytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig.

26 **Darpariaeth bellach ynghylch cytundebau partneriaethau henebion cofrestrdig**

- (1) Rhaid i gytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig fod yn ysgrifenedig.
- (2) Rhaid i gytundeb partneriaeth heneb gofrestrdig—
- (a) nodi'r heneb neu'r tir cysylltiedig y mae'n ymwneud â hi neu ag ef;
 - (b) disgrifio unrhyw waith y mae'n ymwneud ag ef;
 - (c) pennu'r dyddiad y mae'n cymryd effaith a'i hyd;
 - (d) gwneud darpariaeth i'r partion adolygu telerau'r cytundeb ar ysbeidiau a bennir ynddo;
 - (e) gwneud darpariaeth ar gyfer ei amrywio (ond mae hyn yn ddarostyngedig i reoliadau a wneir o dan is-adran (5));
 - (f) gwneud darpariaeth ar gyfer ei derfynu (ond mae hyn yn ddarostyngedig i adran 27).

Statws This is the original version (as it was originally enacted).

- (3) Caiff cytundeb partneriaeth heneb gofrestridig gynnwys darpariaeth ddeilliadol a darpariaeth ganlyniadol.
- (4) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau bennu telerau eraill y mae rhaid eu cynnwys mewn cytundeb partneriaeth heneb gofrestridig.
- (5) Rhaid i Weinidogion Cymru drwy reoliadau wneud darpariaeth ynghylch—
 - (a) yr ymgynghoriad y mae rhaid iddo gael ei gynnal cyn i gytundeb partneriaeth heneb gofrestridig gael ei wneud neu ei amrywio;
 - (b) y cyhoeddusrwydd y mae rhaid iddo gael ei roi i gytundeb partneriaeth heneb gofrestridig cyn neu ar ôl iddo gael ei wneud neu ei amrywio.
- (6) Rhaid i reoliadau o dan is-adran (5)(a) ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r personau a ganlyn cyn gwneud cytundeb partneriaeth heneb gofrestridig—
 - (a) pob perchennog a phob meddiannydd ar yr heneb neu'r tir cysylltiedig y mae'r cytundeb arfaethedig yn ymwneud â hi neu ag ef;
 - (b) pob awdurdod lleol y mae'r heneb neu'r tir cysylltiedig yn ei ardal;
 - (c) unrhyw awdurdod lleol sydd, yn rhinwedd Pennod 6, yn warcheidwad ar yr heneb neu'r tir cysylltiedig.
- (7) Ni chaiff cytundeb partneriaeth heneb gofrestridig osod unrhyw rwymedigaeth neu unrhyw atebolrwydd ar berson nad yw'n barti i'r cytundeb, na rhoi unrhyw hawl i'r person hwnnw; ac nid yw cydsyniad heneb gofrestridig a roddir gan gytundeb o'r fath yn cael effaith ond er budd y partion iddo.
- (8) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau ddatgymhwyso, cymhwyso neu atgynhyrchu, gydag addasiadau neu hebddynt, unrhyw ddarpariaeth yn y Rhan hon at ddibenion cytundebau partneriaethau henebion cofrestridig.

27 Terfynu cytundeb neu ddarpariaeth mewn cytundeb

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru drwy orchymyn derfynu cytundeb partneriaeth heneb gofrestridig neu unrhyw ddarpariaeth mewn cytundeb o'r fath.
- (2) Caiff gorchymyn o dan is-adran (1) gynnwys darpariaeth atodol, darpariaeth ddeilliadol, darpariaeth ddarfodol, darpariaeth drosiannol neu ddarpariaeth arbed.
- (3) Caniateir i orchymyn o dan yr adran hon sy'n terfynu darpariaeth sy'n rhoi cydsyniad heneb gofrestridig ar gyfer unrhyw waith gael ei wneud ar unrhyw adeg cyn cwblhau'r gwaith, ond nid yw'n effeithio ar gydsyniad heneb gofrestridig ar gyfer gwaith a gyflawnir cyn i'r gorchymyn gymryd effaith.
- (4) Mae Atodlen 5 a pharagraff 1 o Atodlen 6 yn gwneud darpariaeth bellach mewn cysylltiad â gwneud gorchmynion o dan yr adran hon (gan gynnwys darparu ar gyfer hysbysiadau o derfyniad arfaethedig).
- (5) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau ddiwygio Atodlen 5 neu 6, a chaiff y rheoliadau wneud diwygiadau canlyniadol i unrhyw ddarpariaeth arall yn y Ddeddf hon.

28 Digollediad mewn perthynas â therfynu

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan fo Gweinidogion Cymru—

Statws This is the original version (as it was originally enacted).

- (a) yn cyflwyno hysbysiad o derfyniad arfaethedig, neu
 - (b) yn gwneud gorchymyn o dan adran 27,
- mewn perthynas â chytundeb partneriaeth heneb gofrestredig.
- (2) Mae gan unrhyw barti i'r cytundeb a chanddo fuddiant yn yr heneb neu'r tir y mae'r cytundeb yn gymwys iddi neu iddo hawlogoaeth, wrth wneud hawliad i Weinidogion Cymru, i gael ei ddigolledu ganddynt—
- (a) am unrhyw wariant y mae'r parti yn mynd iddo wrth gyflawni gwaith a ddaw yn ofer oherwydd yr hysbysiad neu'r gorchymyn;
 - (b) am unrhyw golled arall neu unrhyw ddifrod arall a ddioddefir gan y parti y gellir ei phriodoli neu ei briodoli'n uniongyrchol i'r hysbysiad neu'r gorchymyn.
- (3) At ddibenion yr adran hon mae gwariant yr eir iddo wrth lunio planiau at ddibenion unrhyw waith, neu ar faterion tebyg eraill sy'n baratoadol i unrhyw waith, i'w drin fel pe bai'n wariant yr eir iddo wrth gyflawni'r gwaith.
- (4) Yn ddarostyngedig i hynny, nid oes digollediad yn daladwy o dan yr adran hon mewn cysylltiad—
- (a) â gwaith a gyflawnwyd cyn i'r cytundeb partneriaeth heneb gofrestredig, neu'r ddarpariaeth berthnasol yn y cytundeb, gymryd effaith, na
 - (b) â cholled arall neu ddifrod arall (ac eithrio colled neu ddifrod sy'n ddibrisiant yng ngwerth buddiant mewn tir) sy'n deillio o unrhyw beth a wnaed neu nas gwnaed cyn i'r cytundeb neu'r ddarpariaeth gymryd effaith.
- (5) Rhaid i hawliad am ddigollediad o dan yr adran hon gael ei wneud yn ysgrifenedig o fewn 6 mis sy'n dechrau â'r diwrnod y mae'r hysbysiad o derfyniad arfaethedig neu'r gorchymyn yn cymryd effaith (yn ôl y digwydd).

29 Dehongli

Yn y Bennod hon—

mae i “cytundeb partneriaeth heneb gofrestredig” (“*scheduled monument partnership agreement*”) yr ystyr a roddir gan adran 25(1);

mae i “hysbysiad o derfyniad arfaethedig” (“*notice of proposed termination*”) yr ystyr a roddir gan baragraff 1 o Atodlen 5;

ystyr “perchennog” (“*owner*”) yw—

- (a) perchennog ar yr ystad rydd-ddaliadol, neu
- (b) tenant o dan les a roddir neu a estynnir am gyfnod penodol sydd ag o leiaf 7 mlynedd yn weddill;

mae i “tir cysylltiedig” (“*associated land*”), mewn perthynas â heneb, yr ystyr a roddir gan adran 25(1)(b).